

Vlaanderen verhoogt strijd tegen droogte met ambitieuze Blue Deal

Door Zuhail Demir op 28 juli 2020

Blue Deal

De strijd tegen droogte

Vlaanderen wordt de laatste jaren steeds meer geconfronteerd met de gevolgen van droogte. Uit recent satellietbeeldenonderzoek blijkt dat België één van de Europese landen is die het zwaarst getroffen worden door de extreme droogte. Van alle OESO-regio's scoort Vlaanderen op drie na het slechtste op het vlak van waterbeschikbaarheid. Getuige daarvan zijn de waterleveringsproblemen in Vlaams-Brabant enkele maanden geleden als gevolg van ongezien veel watergebruik. Daarom besliste de

Vlaamse regering op voorstel van Vlaams minister van Omgeving Zuhail Demir te komen met een heuse Blue Deal die meer dan 70 concrete acties bundelt die Vlaanderen klaarmaken voor de droogte van morgen. De regering trekt alvast een eerste schijf van 75 miljoen euro uit, waar later dit jaar bij de begrotingsbesprekingen middelen aan worden toegevoegd. "Extra moerassen en natte graslanden, de strijd tegen lekverliezen, de ontharding van onze steden, meer grootschalige infiltratie- en bufferbekkens, circulair watergebruik in landbouw en industrie, noem maar op. Met deze Blue Deal slaat Vlaanderen resoluut de weg in van minder verharding, meer vernatting en natuur en maximaal circulair watergebruik. Dit is de Blue Deal die Vlaanderen nodig heeft", zegt Demir.

75 MILJOEN EURO VOOR GROTE INVESTERINGSWERKEN

Uit recente kaarten die gemaakt werden op basis van satellietbeeldenonderzoek blijkt dat België één van de Europese landen is die het zwaarst getroffen worden door de extreme droogte. Ons grondwater staat een pak lager dan normaal en daarmee doen we het slechter dan Spanje en Zuid-Italië. Bijna de helft van onze oppervlakte staat in het diepste rood. Anderzijds vertaalt het besef dat "water een schaars en kostbaar goed is" zich nog altijd niet door in ons dagelijks gedrag. Het waterverbruik in delen van Vlaams-Brabant lag diverse opeenvolgende dagen hoger dan we ooit in opeenvolgende dagen gezien hebben, waardoor er niet genoeg water aangevoerd kon worden via de bestaande installaties, de watertorens en reserves niet snel genoeg aangevuld konden worden en er te weinig of geen water uit de kraan kwam tot bijkomende putten en pompinstallaties extra water konden aanleveren.

Vlaams minister van Omgeving Zuhail Demir is dan ook tevreden met de Blue Deal waarover de Vlaamse regering een akkoord bereikte: "Met een extra investeringsprogramma kunnen we de waterbeschikbaarheid in Vlaanderen sterk verhogen. We starten alvast met een extra budget van 75 miljoen euro, waar later nog middelen zullen bijkomen. We kiezen daarbij voluit om de watermaatschappijen hun voorbeeldrol te laten spelen door bijvoorbeeld de strijd tegen lekverliezen op te drijven en we maken de omslag naar circulair watergebruik. Anderzijds investeren we sterk in groot- en kleinschalige waterbuffering".

MEER NATTE NATUUR EN BUFFERBEKKENS

Vlaanderen maakt middelen vrij om noodzakelijke werken uit te voeren zoals de aanleg van grootschalige waterbuffers die zorgen voor reservecapaciteit en het hermeanderen van waterlopen. Ook in het kader van het Sigmaphan wordt het investeringsritme opgedreven en worden maatregelen genomen zoals het herstellen van de vroegere winterbedding, het terug open maken van verbindingen tussen de rivier zelf en de zijwaterlopen, het opnieuw aantakken van vroegere meanders, het aanbrengen van drempels zodat ook in periodes van lage rivierafvoeren hogere grondwaterstanden bereikt worden. Er wordt geld uitgetrokken om via Water-Land-schap 2.0 op tientallen landelijke gebieden ervoor te zorgen dat er meer water in de grond infiltreert en ons grondwater wordt aangevuld, dat onze natuur minder snel verdroogt, en dat meer water beschikbaar blijft voor de landbouw. Het plaatsen van kleine stuwen in afwateringsgrachten wordt daarbij een prioritaire quick-win.

In het oog springt het project 'Natte Natuur' waarmee de regering moerassen, plassen en meren, natte graslanden, al dan niet beboste veengebieden en (kust)moerassen in Vlaanderen wil herstellen. Die kunnen immers de grootste hoeveelheid water vasthouden en ook veel koolstof opslaan. Onderzoekers van het INBO en de Universiteit Antwerpen vergeleken kaartmateriaal uit de naoorlogse periode van de vorige eeuw met huidige kaarten. Daaruit blijkt dat Vlaanderen in de afgelopen 50 tot 60 jaar 75 % van zijn natte natuur verloor. Ook het herstel van historische vloeiwijdensystemen en hermeandering van beken en rivieren kan deel uitmaken van dit programma. Natte natuur wordt door experts naar voren geschoven als het meest kostenefficiënt voor de strijd tegen droogte.

INDUSTRIE EN LANDBOUW ALS DEEL VAN DE OPLOSSING

De Blue Deal ziet de landbouw en de industrie als belangrijk onderdeel van de oplossing: "De voorbije jaren was er veel droogte en dat heeft gevolgen voor de land- en tuinbouw. Het brengt bovendien ook risico's met zich mee voor onze watergevoelige industrie. Water is een schaars goed waarmee we zorgzaam moeten omspringen. Het is positief vast te stellen dat de investeringen in waterbesparende projecten de voorbije jaar sterk stegen. Dat is ook de weg die we gezamenlijk inslaan en waarvoor we bijkomende middelen vrijmaken", zegt Demir.

Waterscans/-audits voor bedrijven zullen vanaf 2022 een onderdeel vormen van de ontvankelijkheidsvoorwaarden bij aanvragen tot financiële steun en/of vergunningen doorheen alle entiteiten van de Vlaamse overheid. Voor grootverbruikers of voor bedrijven met grote verharde oppervlakte worden waterscans verplicht tegen 2022. Om de rentabiliteit van waterhergebruikprojecten te verhogen, zorgt de Vlaamse regering ervoor dat een eventueel overschot aan drinkwater geleverd kan worden aan het net. Onderzoek en innovatie met de focus op water zal bovendien versterkt worden.

De Vlaamse Regering engageert zich om regelgevende hinderpalen in de strijd tegen waterschaarste ten laatste volgend jaar weg te werken. De Taskforce zal daarvoor voorstellen doen. Het gaan dan om allerlei procedures, vergunningssystemen, bestekken, plichten en verboden, normen. Zo wordt bekeken of de regelgeving rond bronbemalingen verstrengd kan worden voor bouwwerken.

LOKALE DROOGTEPLANNEN, VLAANDEREN UITBREKEN EN LEKVERLIEZEN VERMINDEREN

Om lokale besturen te triggeren bestaande openbare ruimte te ontharden, gaat Vlaanderen met 'Vlaanderen breekt uit' tussenkomen voor goede onthardingsingrepen van lokale besturen. Vanaf 2024 zal een gemeente enkel nog toegang hebben tot

watergerelateerde subsidies, mits een “hemelwater- en droogteplan” werd opgemaakt dat voldoet aan een hoog ambitieniveau.

De Vlaamse regering kiest ervoor om lekverliezen tot een minimum te beperken en start versneld een innovatie- en realisatietraject op dat bestaat uit een vervolgaudit van de lekverliezen van de drinkwaterbedrijven, de opsporing van lekken via nieuwe innovatieve technieken en het verhogen van de inspanningen door alle drinkwatermaatschappijen om lekverliezen te voorkomen op korte termijn. Tegen eind 2025 moet Vlaanderen tot de wereldtop behoren qua lekvrije leidingen, zonder een impact te hebben op de waterfactuur. De regering wil een zogenaamde ‘Infrastructure Leak Index’ onder de 0,5 krijgen, hetgeen nu nog vaak oploopt tot 1,57 bij sommige waterbedrijven.

Door het op peil houden van onze waterwegen verdedigen we niet alleen het economisch belang van de binnenvaart, maar zorgen we er ook voor dat de bevoorrading van een aantal van onze drinkwatermaatschappijen niet in het gedrang komt. Door gegroepeerd te schutten, het inzetten van pompinstallaties en terugdringen van lekverliezen houden we onze waterwegen nu al maximaal op peil. Maar het kan nog beter. Daarom zal Vlaams minister Lydia Peeters een structurele verhoging doorvoeren van het investeringsbudget van De Vlaamse Waterweg en van het investeringsbudget voor de Sigmaplan-projecten.

VASTBERADEN VLAANDEREN VERNATTEN

Samen met de Blue Deal voert de Vlaamse regering een meldingsplicht in voor diegenen die water willen nemen uit onbevaarbare waterlopen. Tot op heden bestond dat niet. De regering wil zo een beter zicht krijgen op de hoeveelheid water die door derden afgenomen wordt.

Daarnaast liet de regering ook een strategisch actieplan waterbevoorrading opmaken waarin investeringsprojecten van de drinkwatermaatschappijen opgenomen werden met het oog op leveringszekerheid, nu en in de toekomst. Dat plan voorziet ook productie-infrastructuur aan de kust die gebruikt maakt van in eerste instantie zoetwater of brak water. Er komt ook een centrale Vlaamse regie voor drinkwatervoorziening.

HIGH LEVEL TASKFORCE MET WETENSCHAPPERS

De Vlaamse regering installeert bij dit alles een high level Taskforce Droogte onder leiding van minister Demir waar ook professor Patrick Willems (KU Leuven) en prof. dr. Marijke Huysmans (VUB en KU Leuven) deel van uitmaken. Zij waken mee over de uitvoering van de Blue Deal en kunnen nog bijkomende beleidsvoorstellen formuleren. Naast voorzitter Demir en de wetenschappers maken ook de provinciegouverneurs, de VVSG en betrokken ministers Crevits (landbouw en economie), Somers (binnenlands bestuur) en Peeters (mobiliteit en openbare werken) deel uit van de taskforce. Zij worden daarin ondersteund door de droogtecoördinator van de Vlaamse Milieumaatschappij, Aquaflanders, De Vlaamse Waterweg en Aquafin.

“We zijn vastberaden Vlaanderen te vernatten en onze waterbevoorrading te verbeteren. Niet investeren in de strijd tegen droogte zou nefast zijn voor de weerbaarheid van onze industrie en onze landbouw. Bovendien zijn onthardingsprojecten stuk voor stuk extra werk voor wegenwerkers en de bouwsector. De aanleg van natte natuur en grootschalige bufferbekkens zorgen dan weer voor behoorlijk wat werkgelegenheid voor grondwerkers. Bovendien is extra natte natuur vaak toeristisch ontsluitbaar, hetgeen ook indirect economische activiteiten met zich meebrengt”, zegt minister Demir.

In het najaar zal de regering beslissen hoeveel extra budget er nog bovenop de eerste schijf van 75 miljoen euro zal komen.